

BILAGA 8: Skolverkets bedömningsnivåer i Svenska som andraspråk

Bedömningskriterierna går ut på att beskriva elevens aktuella kompetens, både språklig och kunskapsmässig. De nivåer som behöver definieras är följande:

1) nybörjarnivå

2) mellannivå

3) avancerad nivå

På varje nivå diskuterar vi elevens muntliga språkfärdighet, skrivförmåga, läsförståelse och förmåga att tillgodogöra sig annan undervisning.

1. NYBÖRJARNIVÅ - Muntlig färdighet.

Behärskar grunderna i basen, kan samtala om vardagsnära saker på enkelt språk.

Har tillägnat sig ett åldersadekvat överlevnadsordförråd.

Prövar olika kommunikationsstrategier: omskrivningar, egna nybildningar etc.

Kan tala om när något är oklart - har grundlagt vanan att inte acceptera att man inte förstår.

Behärskar de vanligaste uttrycken för att begära förtydligande, upprepning och förklaring inte förstå, vad betyder, en gång till, är det samma som etc.

Har tillägnat sig ett grundläggande ordförråd för lektionsrutiner och nyckelord och begrepp för att kunna studera.

b) Skrivförmåga (Beskrivningen utgår från kriterierna för B-nivån i Två flugor i en smäll, Bergman m.fl., 1992.)

Det skrivna språket är konkret och situationsbundet.

Ordförrådet är begränsat, många upprepningar och överanvändning av vanliga ord förekommer.

Nästan bara konkreta substantiv, egna nybildningar och sammansättningar är vanliga strategier (t.ex. *ballongman* i stället för *ballongförsäljare*).

Mest enkla verb, bara enstaka vanliga partikelverb.

Bland de övriga ordklasserna används bara de mest frekventa (ålders adekvata) orden.

De grundläggande grammatiska strukturerna (genus, bestämdhet, plural, adjektivens kongruensböjning, tempusformer) håller på att växa fram.

Vacklar mellan korrekta och felaktiga lösningar. Få attribut, nästan bara enkla substantiv.

Enkel meningsbyggnad, nästan bara huvudsatser med korrekt grund

ordföljd.

Osäker på ordföljden om någon annan satsdel än subjektet inleder satsen t.ex. I dag vi simmar.

Textbinding med hjälp av uppräknings-; de vanligaste konjunktionerna är *och, men, när, att, och om*.

c) Läsförståelse.

Börjar förstå även icke-situationsbundet språk (åldersadekvata texter).

Grunden för kommande ämnesstudier läggs.

Kan sätta ord på sina tidigare omvärlds- och ämneskunskaper och samtala om kända sammanhang.

Grundläggande begrepp för olika ämnen (basordförråd) befästa.

Kan vid övergången till nästa nivå förstå till åldern avpassad litteratur och faktatexter med hjälp av samtal och intensiva textstudier.

2. MELLANNIVÅ - Muntlig färdighet

Elevens aktiva ordförråd är så omfattande att språkförmågan räcker till att förmedla det eleven vill säga.

Behärskar idiomatiskt vardagsspråk och har bra flyt.

Kan uttrycka känslor och tankemässigt komplicerade sammanhang.

Prövar sig fram med komplicerade formuleringar och kan trassla in sig i invecklade resonemang men klarar dem inte fullt ut; kan dock reda ut de språkliga härvorna med lärarens och kamraternas hjälp.

Det idiomatiska störs ibland av fel intonation, men eleven kan klara upp missförstånd med hjälp av flera alternativa uttrycksätt.

Vi slutar två, va! (kommandoton) kan ersättas av

Kan vi inte sluta kl. 2?

Skulle vi kunna sluta kl. 2?

b) Skrivförmåga (Se C-nivån i Bergman m.fl. 1992.)

Formulerar texter som tanke- och innehållsmässigt ligger på en mycket avancerad nivå, men missförstånd kan uppstå på grund av olika referensramar.

Både den tankemässiga och språkliga komplexiteten har utvecklats och leder ibland till svårförståeliga formuleringar.

Söker mindre vanliga uttryck men behärskar inte alltid hela betydelseomfånget eller hittar det exakta uttrycket (ballongsäljare i stället för ballongförsäljare).

Bland ordklasserna dominerar fortfarande de innehållstunga orden (substantiv och verb). Adjektiv förekommer sparsamt, men de få som finns är adekvat använda.

Antalet partikelverb ökar och även mindre vanliga verb används.

Säkerheten och variationen i prepositionsanvändningen har ökat.

Substantiven förses ofta med olika typer av attribut, både framför ställda och efterställda. Det är lätt hänt att eleven då missar någon enstaka substantiv- eller adjektivändelse eller är inkonsekvent med genusvalet.

Komplicerad meningsbyggnad. Flera bisatser.

Textbindningen börjar fungera.

Flera och varierade satsfogningar, även spetsställda bisatser och satsförkortningar.

Om eleven väljer enkla formuleringar blir de grundläggande grammatiska strukturerna oftast rätt.

När eleven ger sig i kast med mera komplicerade tankar och formuleringar rubbas den språkliga korrektheten.

Börjar fråga efter förklaringar och be om korrigeringar. På den här nivån märks skillnaden mellan risktagare och riskundvikare.

c) Läsförståelse.

Klarar avancerade skönlitterära texter d.v.s. samma typ av litteratur som jämnåriga infödda med hjälp av kortskrivande, läslogg och samtal.

Klarar innehållet i åldersadekvata faktatexter med hjälp av anpassad undervisning i andra ämnen. (Behöver hjälp med att utveckla det passiva ordförrådet).

3. AVANCERAD NIVÅ - Muntlig färdighet

Klarar talspråket i de flesta situationer på samma sätt som jämnåriga svenska kamrater.

Medvetenheten om olika uttrycksmöjligheter och stilistiska varianter håller på att växa fram. Hör ofta själv om det blir fel. Kan anpassa samtalet efter olika situationer och mottagare.

Är medveten om prosodins betydelse och kan undvika missförstånd som felaktig intonation kan medföra.

b) Skrivförmåga (Se D-E nivå i Bergman m.fl. 1992.)

Nästan idiomatisk svenska när eleven själv får välja ämne och tankemässig nivå.

Språket fungerar även på abstrakt nivå - i nivå med elevens kognitiva mognad.

Den stilistiska medvetenheten och säkerheten håller på att växa fram.

De sista bitarna i basen har fallit på plats men tankemässig komplexitet kan tillfälligt rubba den språkliga korrektheten.

Eleven är medveten om sina språkliga begränsningar och kan vid behov be om hjälp, kan ta emot och förstå språkliga korrigeringar och förklaringar.

Eleven kan själv korrigera fel som beror på komplexiteten.

På den här nivån blir fossiliseringar synliga och permanentas om eleven inte får adekvat hjälp.

Språket överensstämmer nästan alltid med de svenska referensramarna.

Känslan för det specifika i de svenska ordens betydelsefält och konnotationer är så pass utvecklad att eleven kan uttrycka det han vill ha sagt.

Användningen av olika ordklasser företer en större variation och precision (*ballongförsäljare*) än på de tidigare nivåerna. Flera adjektiv används vilket möjliggör en levande beskrivning.

Ökad säkerhet i användning av pronomen och pronomina adverb gör att textbindningen blir smidig och det ger språket mera variation och en skenbar enkelhet.

Adverben uttrycker ofta logiska samband, klagör t.ex. tids- och orsaksrelationer.

Prepositionsfraser och partikelverb används med större säkerhet.

Komplexiteten i meningsbyggnaden har ökat något, men den har också blivit mera varierande. Det är inte längre enbart språkförmågan som styr strukturvalet, utan i lika hög grad ämnet och syftet med skrivandet.

c) Läsförståelse.

Förstår innehållet i till åldern avpassad litteratur och kan med adekvat hjälp göra språkliga iakttagelser och använda texter som förebild för eget språkbruk.

Kan läsa mellan raderna och dra slutsatser av det lästa även på egen hand.

Har ett passivt ordförråd som gör det möjligt att klara innehållet i undervisningen i andra ämnen.

Det finns naturligtvis inga vattentäta skott mellan språknivåerna, utan de olika komponenterna i språkbehärsningen kan utvecklas olika snabbt. Elever som är födda i Sverige har ofta en muntlig färdighet som är mera utvecklad än de övriga komponenterna. Det finns risk att deras förutsättningar att klara övrig undervisning överskattas. Elever som har fått utveckla utbyggnaden i sitt första språk och skaffat sig goda omvärldskunskaper har lättare att uppnå en passiv förståelse som krävs för att klara undervisningen i andra ämnen. Detta blir påtagligt på mellannivån och kräver både uppmärksamhet och medvetenhet av läraren för att elevernas olika kompetens ska kunna tas till vara i undervisningen.¹

¹Skolverket, *Att undervisa elever med svenska som andraspråk*, ISBN: 91-89313-69-0